

*Veelzijdige buitenman Nout Planken
is kind met de kinderen*



*Kinderen mogen mij
zien als katalysator*

Tekst: Annelies van der Woude
Foto's: Nout Planken, de foto's zijn gemaakt
tijdens tochten met de besproken BSO.



“Kennis vergeet je, maar een ervaring wordt een herinnering, en herinneringen draag je bij je in je gevoelswereld. Daar kun je altijd op terugvallen. Precies dát is mijn insteek bij alle dingen die ik op het gebied van natuur doe.” Aan het woord is Nout Planken, European Treeworker, mede-oprichter van de groene BSO (Buiten Schoolse Opvang) bij Vrije School de Regenboog in Eindhoven, katalysator van talloze natuurbelevingsprojecten in en buiten Eindhoven én verkozen tot ‘buitenspeelkanjer’ van 2015.



Wie ooit met Nout op pad is geweest, koestert ongetwijfeld mooie herinneringen aan die middag of dag buiten. Als geen ander verstaat hij de kunst om mensen uit hun hoofd te halen, simpelweg door te doen, te spelen en bezig te zijn. Hij laat ze ruiken, proeven, luisteren en voelen. Letterlijk alle zintuigen gaan op scherp. “Ik ben van de Doe Natuur”, zegt hij zelf. “Wie alleen maar kijkt, ervaart de natuur te beperkt. We hebben vijf zintuigen en het belangrijkste is dat je die weer opnieuw leert ontdekken. Als je weet waar je in de natuur mag zijn en de gebaande paden verlaat, dan kom je in een wonderlijke wereld. Als je dan ook nog leert zien wat de natuur aan spelmateriaal te bieden heeft, dan gaat er een wereld voor je open.”

Het werk van Nout bestaat uit verschillende initiatieven die elkaar deels overlappen en aanvullen: hij is ecologisch boomverzorger, bouwt natuurlijke speelplekken en bewerkt bruikbaar snoeiafval tot speelobjecten. Hij is medeoprichter van de natuur BSO (Buitenschoolse Opvang) van Vrije School de Regenboog in Eindhoven, organiseert

buitendagen in het kader van Natuurwijs en begeleidt avontuurlijke doevakanties voor jongeren met een verstandelijke beperking. Iedere maand werkt hij bovendien met een aantal ouders en kinderen op een natuurveldje van Brabants Landschap, waar onder zijn leiding een eetbare tuin is ontstaan, een vertellen zithoek, speelwater, kruipdoor-sluipdoorgroen, een boomstammen-pad, een wilgengriend, een wilgendoelhof en een paddenpoel waar de kinderen met schepnetjes beestjes kunnen vangen.

“Buiten valt zoveel te zien, te beleven. Er is zoveel. Het enige wat je hoeft te doen is je ervoor openstellen.”

Bijna dertig jaar van zijn leven runde Nout een natuurvoedingswinkel. Elf jaar geleden deed hij zijn zaak van de hand, hij werd er niet gelukkig van. Zijn zoektocht naar

een nieuwe richting bracht hem feitelijk terug bij wat hij altijd al het liefste deed: buiten in de natuur met mensen bezig zijn. In zijn jonge jaren als jongerenwerker, later als organisator van avontuurlijke tochten tijdens zijn vakanties. Iedereen die wilde nam hij mee op sleeptouw om te gaan bergbeklimmen, abseilen of *canyoning*. Op de camping maakte hij natuurspelcircuits waarmee de kinderen zich konden vermaken. Door de jaren heen organiseerde hij in de weekenden survivaltochten voor vrienden of collega's in de Ardennen en de Eifel.

Na de verkoop van zijn zaak begon Nout een zoektocht om zijn passies vorm te geven. Zo draaide hij een jaar mee op een antroposofisch project voor verstandelijk gehandicapten en trok hij een jaar lang wekelijks met een landschapsinrichter langs de bossen en groenstroken van Eindhoven. In die periode informeerde hij ook naar



*In het pedagogisch
beleidsplan werd een
artikel opgenomen
waarin stond: ‘dit geldt niet
wanneer ze met Nout
op pad zijn’.*

de opleiding voor *European Tree-worker*. “Bij de Groenopleiding zeiden ze: ‘De meesten stoppen op hun veertigste met klimmen en jij wilt op je 53^e nog de boom in?’”

Ja dus. In 2006 begon hij aan de opleiding en niet veel later startte hij met zijn bedrijf ‘De Boomaap’. “Na verloop van tijd vroegen ze bij de Vrije School of ik wilde komen praten over het opzetten van een natuur BSO. Ze wilden een BSO die er echt op uittrekt en niet in en rond de school blijft. Zij kregen dat niet van de grond en ik zag het wel zitten. Ik denk meer in oplossingen dan in drempels: je weet pas wat iets

brengt als je het ervaren hebt. Vaak zit de barrière in personen zelf: die vinden activiteiten te omslachtig, te moeilijk, of te eng. Of zo iemand gaat in z’n beroep zitten en als baas zeggen wat wel of niet kan. Ik wuif een zinvolle vraag van een kind niet weg, integendeel. Wat is erop tegen om samen met zo’n kind te kijken wat kan? Je moet kind met de kinderen kunnen zijn, anders ben je te beschouwend bezig, dat werkt niet. Dus als kinderen in de sloot springen, spring ik in de sloot. Als kinderen in een boom klimmen, klim ik in een boom”.

“Kinderen mogen mij zien als een

katalysator. De eerste jaren heb ik gewoon aan kinderen gevraagd: wat vinden jullie leuk om te doen? Inmiddels zijn we zeven jaar verder en heb ik het stadsdeel Stratum aardig in beeld. Er zijn ongeveer zestien natuurplekken waar het heel goed toeven is met de kinderen. Daar gaan we vanuit school wandelend heen, dikwijls een half uur heen en een half uur terug. De kleuters gaan per bakfiets. Sommige stukken zijn saai om te lopen, dan verzin ik iets leuks om de kinderen bezig te houden. Bijvoorbeeld door halverwege bij een Magnolia te stoppen die zijn blad heeft laten vallen. Dan gaan we daar dan met



z'n allen op de grond zitten en maken bloemtekeningen. Of we beginnen een quiz: noem eens een dier met een A, een B”.

“Onderweg haak ik aan bij wat we zien. Zoals die keer dat we twee vrijende slakken in een boom zagen. Daar vertel ik dan over, wat er dan allemaal voor verhalen komen... Of we verzamelen onderweg hout en maken een loopbrug. Laatst vonden we onderweg een stalen kogel en voor we het wisten waren we aan het klootschieten. We waren een keer aan het wandelen en kwamen langs een uitgeholde boomstam, we hoorden gepiep. Er bleken twee jonge bonte spechten in te zitten. De week erop ben ik met de kinderen bewust teruggegaan naar die plek, sluipend. We zagen de jonge spechten, die waren uitgevlogen, zo bijzonder. Soms - als we bomen zien

Tips van Nout voor een Groene BSO

- Ga met een goed gevulde rugzak op pad: zorg voor zakmessen, vergrootglazen, zoekkaarten, stukjes touw, een brandertje, lucifers.
- Stel je open als persoon om je te verbinden met wat de natuur je biedt.
- Zorg dat je het nodige van de natuur weet en zoek op of vraag na wat je niet weet. Als je vijf insecten kent, vijf vlinders en vijf paddenstoelen, dan heb je voor je leven eigenlijk genoeg. De rest komt al doende.
- Denk in mogelijkheden, niet in obstakels en beperkingen.
- Geef je rekenschap van het feit dat je in een natuurgebied bent.
- Geniet!

die gewond zijn - spelen we boomdokterje. ‘Zou deze boom nog beter kunnen worden, wat zie je?’ Daar-

mee breng ik een stuk verbinding, want de natuur staat niet op zichzelf.”

Aanvankelijk liep Nout tegen het feit aan dat er dingen omschreven waren in het pedagogisch beleidsplan die *in strijd* waren met dat wat hij deed. Zoals kinderen die vijf meter hoog in een boom zitten, die een vuur maken, met een touw over een sloot zwieren of met een mes





Bewust Ongehoorzaam: de mogelijkheden die er overal zijn, moet je zien te benutten. Ook in de natuur. Mét respect voor de natuur.

aan het snijden zijn. Ten aanzien van het boomklimmen stond in het pedagogisch beleidsplan dat kinderen maar tot tweeënhalve meter in een boom mochten. “De toenmalige manager zei: ‘dat lossen we wel op’. In het pedagogisch beleidsplan werd een artikel opgenomen waarin stond: ‘dit geldt niet wanneer ze met Nout op pad zijn’. Dat vond ik wel heel erg leuk, want dat betekent dat ze mijn capaciteiten op waarde weten te schatten. Tegelijkertijd was het ook een blijk van waardering”, vertelt Nout. Hij vervolgt: “Achter elke actie die ik onderneem zit een manier van denken. Ik doe niet zomaar iets. Ik denk dat een kind, ongeacht zijn leeftijd, het in zich heeft om zelf een inschatting te maken over wat hij of zij wel of niet kan. Wat is erop tegen, zeker wanneer een volwassene in de nabijheid is, dat een kind een keer valt? Het nemen van risico’s is van alle eeuwen, alle leeftijden. Ik vind dat een kind het recht heeft om eens een keer onderuit te gaan, om eens een scheur in z’n kleding te krijgen.”

Door de jaren heen is hij wel gaan werken met een soort vaardigheidstraining en certificaten. Hoe maak je op een veilige manier vuur? Hoe leer je op een speelse manier wat boomklimmen allemaal inhoudt?



“Ik wil kinderen het besef bijbrengen dat een boom een levend wezen is. Is een boom geschikt om in te klimmen? Heeft ‘ie niet te veel dood

hout? Zijn de takken niet te dik? Kun je er gemakkelijk in? En ook nog terug? Ik leer kinderen dat ze zich niet moeten laten opjutten, dat





De Groene BSO bij de Vrije Basisschool de Regenboog... Bestaat uit de Trekvogels en Huismussen. De Trekvogels gaan naar buiten in groepen van maximaal tien kinderen. De kleuters gaan met de bakfiets, de grotere kinderen lopend. Er is momenteel een wachtlijst. Of de groene BSO ook toegankelijk wordt voor kinderen van andere scholen is nog onderwerp van gesprek.

ze halverwege eens stoppen en om zich heen kijken. Daar zijn we dan zo'n week of vijf mee bezig. Langzaam maar zeker merk je dan dat de behoefte van een kind om de boom te overwinnen afneemt en plaatsmaakt voor: 'ik vind het leuk om te klimmen.'

Praktisch, spelend, lerend, ervaren en belevend. Zo is Nout bezig. Zijn doel is om 'dat wat bij iedereen zit', weer tot leven te wekken. "Hoe ouder je wordt, hoe meer je eigenlijk sterft", zegt hij. En daarmee bedoelt hij dat je steeds meer leuke dingen niet meer van je zelf mag

doen, omdat iedereen afgestompt raakt door allerlei regeltjes". Om die reden is hij wel voorstander van BO: Bewust Ongehoorzaam: de mogelijkheden die er overal zijn, moet je zien te benutten. Ook in de natuur. Mét respect voor de natuur.

Hij vertelt over een straat die open lag. "We zijn de kuil ingesprongen en heerlijk gaan strandjuten. We maken soms jungletochten door het riet en springbalsemien als we weten dat de gemeente binnen twee weken alles plat laat maaien. Of we gaan naar de plas bij het Prehistorisch Dorp, smeren ons in

met modder, laten het intrekken en zwemmen het er naderhand weer af. Of we doen de kleren in de rugzak en waden door de Tongelreep. We gaan bergbeklimmen in een vijf meter hoge wortelkruit van een omgevallen boom. Weer een andere keer, gaan we naar het 'paradijs', een braakliggend terrein in de buurt van de DAF. Daar is een gigantische laurierhaag waar we doorheen kruipen, waar we hutten bouwen en brandnetelpannenkoeken bakken. Of we gaan naar het donkere bos, dat ooit een productiebos was. De afgestorven, onderste takken heb ik daar op een verantwoorde manier verwijderd, waardoor een soort doolhof is ontstaan."

Nout kan nog uren doorgaan, zijn verhalen zijn onuitputtelijk. "Buiten valt zoveel te zien, te beleven. Er is zoveel. Het enige wat je hoeft te doen is je ervoor openstellen."

Meer info: www.boomaap.nl en www.kinderopvangwonderboom.nl



Nout Planken bezig met het maken van een speelobject